

ภาวะหน้ากระตุกครึ่งซีก (Hemifacial Spasm: HFS)

ภาวะหน้ากระตุกครึ่งซีก เป็นภาวะที่มีการกระตุกของกล้ามเนื้อที่ใบหน้าครึ่งซีกแบบควบคุมไม่ได้ มักพบในวัยกลางคน ทั้งเพศหญิงและชาย ขณะที่กล้ามเนื้อมีการกระตุก เปลือกตาในหน้าซีกนั้น จะหดเกร็งจนอาจปิดสนิทและมุมปากจะถูกดึงรั้งขึ้นไป การกระตุกอาจถูกกระตุ้นด้วยการ เคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใบหน้าและยังคงกระตุกอยู่แม้ในขณะที่ผู้ป่วยนอนหลับ ความเครียดและ อารมณ์ตื่นเต้นจะทำให้มีอาการมากขึ้น ยา Lorazepam (Ativan) อาจช่วยให้การกระตุกลดลงได้ บ้าง แต่ไม่สามารถทำให้หยุดกระตุกอย่างถาวรได้ ในผู้ป่วยบางรายสังเกตพบว่าการดื่ม แอลกอฮอล์อาจช่วยบรรเทาอาการกระตุกได้

ภาพที่ 1 แสดงภาวะหน้ากระตุกครึ่งซีก (Hemifacial spasm)

สาเหตุของภาวะหน้ากระตุกครึ่งซีกเชื่อว่าเกิดจากเส้นเลือดในสมองไปกดเบียดต่อเส้นประสาท สมองคู่ที่ 7 (Facial nerve) ดังนั้นการผ่าตัดวางวัสดุคล้ายฟองน้ำ (Sponge) เพื่อแยกเส้น เลือดออกจากเส้นประสาท (Facial nerve decompression) อาจช่วยบรรเทาอาการกระตุกใน ผู้ป่วยบางรายได้ แต่วิธีที่ช่วยลดการกระตุกของกล้ามเนื้อใบหน้าได้อย่างปลอดภัย และใช้กันอย่าง แพร่หลาย คือการฉีดโบทูลินัมทอกซิน (Botulinum toxin) หรือการฉีดโบทอกซ์นั่นเอง

โบทูลินั่มทอกซิน (Botulinum Toxin)

การฉีดโบทูลินั่มทอกซิน หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า “โบทอกซ์” เป็นการบรรเทาอาการกระตุกในโรคหน้ากระตุกครั้งซีกอย่างได้ผลดี โดยแพทย์ด้านจักษุประสาทหรืออายุรแพทย์ระบบประสาทจะทำการฉีดโบทูลินั่มทอกซินไปได้ชั้นผิวหนังบริเวณกล้ามเนื้อที่มีการกระตุก เพื่อให้กล้ามเนื้อนั้นๆอ่อนแรงลง ลดการกระตุกได้ โดยทั่วไปใช้เวลาในการฉีดประมาณแค่ 5-10 นาที ผลของโบทูลินั่มทอกซินจะเริ่มออกฤทธิ์ในเวลาสองถึงสามวันและอยู่ได้นานประมาณ 3 เดือน ดังนั้นจึงอาจต้องมีการฉีดซ้ำเมื่อขาดฤทธิ์ โดยทั่วไปภาวะแทรกซ้อนหลังการฉีดที่พบบ่อยได้แก่ รอยช้ำจากการฉีดยาใต้ผิวหนัง อาจพบหนังตาตกหรืออาการเห็นภาพซ้อนชั่วคราวได้

ภาพที่ 2 แสดงตำแหน่งของการฉีดโบทูลินั่มทอกซินในภาวะหน้ากระตุกครั้งซีก

ภาวะงอกใหม่แบบผิดทิศทางของเส้นประสาทคู่ที่ 7 (Facial Nerve Misdirection Syndrome)

ภาวะงอกใหม่แบบผิดทิศทางของเส้นประสาทสมองคู่ที่ 7 เกิดตามหลังภาวะหน้าเบี้ยว (Bell's palsy) ที่เป็นการผิดปกติของเส้นประสาทสมองคู่ที่ 7 ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมกล้ามเนื้อใบหน้า โดยส่วนใหญ่หลังเกิดความผิดปกติของเส้นประสาท (Facial nerve palsy) ตัวเส้นใยประสาทจะเกิดการงอกใหม่เพื่อกลับไปเชื่อมต่อกับกล้ามเนื้อเดิม แต่ในผู้ป่วยบางราย เส้นใยประสาทที่งอกใหม่จะไปเชื่อมต่อกับตำแหน่งกับกล้ามเนื้ออื่นแทน ดังนั้นหากมีการส่งกระแสประสาทจาก

เส้นประสาทสมองคู่ที่ 7 ไปยังกล้ามเนื้อใบหน้าจะทำให้เกิดการกระตุกหรือหดตัวของกล้ามเนื้อปิด
มัตขึ้นได้ โดยหากผู้ป่วยหลับตาจะทำให้ปากขยับไปพร้อมกันด้วย หรือหากผู้ป่วยยิ้มหรือทำปากจู๋
หรือริมฝีปากอาจทำให้เปลือกตาปิดลงด้วย ปฏิกิริยานี้อาจแก้ไขได้ด้วยการฉีดโบทูลินั่มทอกซิน
เพื่อไปยังยังกระแสประสาทที่ส่งไปตามเส้นทางอกใหม่ที่เกิดปกติ

คำถามที่พบบ่อย

การฉีดโบทูลินั่มทอกซินสามารถทำให้เกิดภาวะเป็นพิษต่อร่างกายที่เรียกว่าโบทูลิซึม (Botulism)
ได้หรือไม่

โดยทั่วไปการฉีดโบทูลินั่มทอกซินเพื่อรักษาภาวะหน้ากระตุกจะฉีดด้วยยาปริมาณน้อย และฉีด
บริเวณใต้ผิวหนังตำแหน่งที่มีการกระตุกโดยตรง ดังนั้นมักไม่เกิดภาวะเป็นพิษต่อร่างกาย

การฉีดโบทูลินั่มทอกซินเจ็บมากหรือไม่

แพทย์จะฉีดโบทูลินั่มทอกซินผ่านเข็มที่มีขนาดเล็กมากเพื่อลดความเจ็บปวดจากการฉีด ผู้ป่วย
ส่วนใหญ่รู้สึกเจ็บเพียงเล็กน้อยเป็นเวลาประมาณไม่กี่วินาที